

4

Келиши осон, кетиши қийин

Кўпчилик куз ёки баҳор келаверса хавотирга туша бошлайди. Сабаби хазонрезги даврида ҳам, дараҳтлар гулга киргандага ҳам аллергик касалликлар “жонланади”: бурни оққан, кўзи ёшланган, йўталган, терисига тошма тошган ёшу қари кўплади.

Қарийб бир хафта давомида Шахрисабз жаҳоннинг тури давлатаридан келган энг сара мақом ижроқилири баҳсига мезбонлик килди. Шу давр мобайнида давомида мовий гумбазлар остида оромбахш наволар янгради. Улардаги жозиба, оҳанг, илоҳий куч-кудрат мусиқага ошуфта қалбларни забт этди. Дунёнинг машҳур хонанда ва созандарни, маданият ва санъат арబлари, мусиқашунос олимлар нигоҳи Шахрисабзда бўлди.

Улмас БАРОТОВ

ЎзА мухбири

Мазкур ҳалқаро санъат байрамининг асосий foғisi инсоният маданий меросининг ажралмас қисми бўлган мақом санъатини ривожлантириш, унинг қадимиј тарихи, терап фалсафаси, бетакор ижро услуги ва бой ижодий анъаналарини келажоқ авлодга етказиш ва давомийлигини таъминлашдан иштадир.

Анжуманга тайёргарлик доирасидан муассаз Оқсаной атрофидаги майдонда улкан амфитеатр барпо этиди. Унинг атрофидаги юртимиз вилоятларининг ўзига хос урф-одат ва анъаналари, турмуш тарзини акс этируви этнографик шахарчаларда иштирокчилар ва сайджлар учун дастурлар хавола этилди. Мақом санъатига оид турли кўргазмалар, миллий созлар ва либослар, ҳунармандлик буюмлари, тасвирни ва амалий санъат намуналари, бадији ва хужжатли фильмлар, китоблар, альбомлар наимойши ва сотови йўлга кўйилди.

Анжуман кунлари шахардаги бемонхона ва катор мәҳмон уйлари хорижлик иштирокчиларга хизмат кўрсатди. Чет эллик мәхмонларни кутуб олиш, анжуман давомида улрага ҳамроҳлик килиши учун олий таълим мусасасаларидан гид-волонтерлар саралаб олинди.

Ҳалқаро мақом санъати анжумани доирасида 7 сентябрдан бошлаб Тошкент – Шахрисабз – Тошкент ўйналиши бўйича “Afrosiyob” замонавий электропеездининг мунтазам қатнови йўлга кўйилди.

Нуфузли анжуманда жами 73 давлатдан уч юзга яхин яккахон ижроқи ва мусиқий жамоалар, унинг доирасида ўтган ҳалқаро имлий-амалий конференцияда 19 давлатдан 30 нафар мусиқашунос олим иштирок этди.

— Ушбу фестивалинг ҳар бир куни қизиқарли ва ўзига хос бўлди. Мени ўзек ҳалқнинг бой маданияти, айна на ва урф-одатларини юксак қадрлаши, асрар-авайлаши, айниқса, ҳайратлантириди, — дейди тунислик мусиқашунос олим, Тунис олий мусиқа институти асосчиси Махмуд Гуттат. — Шундай буюк ва бетакор маданият ўзек ҳалқининг қонига сингиб кетгани мақом санъати анжуманини юртингизнинг барча худудлари анъаналари на мойнишида янада ёрқин акс этди. Бир ҳалқ, бир маданият бўлишига қарамасдан, бу ердаги ранг-баранглик ажни шоширади. Президент Шавкат Мирзиёев санъат анжуманини ичишидаги нутқида қайд этганидек, ушбу анжуманинг мақсади бу ноёб бойлини кўз қорачиғидек асрар-авайлаш,

MAQOM ART
INTERNATIONAL FORUM
SHAHRISSABZ-2018
www.shahriyari.uz

Бош соврин – Гран-при Тожикистон маком академиясига, “Жамоавий ижро” учун биринчи ўрин Узбекистониннинг «Сакил» ансамбли ва “Озарбайжоннинг “Хайрати” жамоаси хонандаси Нигор Шабановага (суратда) насиб этди.

Мақом оҳанглари, руҳи ва фалсафаси абадий

Шахрисабз шаҳрида Ҳалқаро мақом санъати анжумани якунланди

ундан дунё ахлини баҳраманд килиш, келгуси наслаларни безавол етказиш, тури китъя ва мамлакатларни бу гўзал маскан-

да мужассам этишдан иборат экани мени фоят хурсанд килди.

— Мақом фақатнина қалбларни ром этувчи мусиқий

жанр эмас, бутун бир фалсафадир, — дейди зоналик Фарида Ризоий. — Мақом наволари билан бирга мен анжуманинг режиссёрик

ишидан ҳам завқландим. Буларнинг барчasi энг юксак савида ташкил этилган. 3

Янги университет журналистика ривожига хизмат қилади

Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетининг тантанали очилиш маросими бўлиб ўтди.

Иннат АҲАТОВА

ЎзА мухбири

Унда сўз олганлар ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетининг ташкил этилган таъсисати таъсилотларни келажакда соҳада етук кадрлар тайёрлаш борасидаги яна бир муҳим қадам бўлганини таъсилади.

Университет ректори Ш.Кудратхўжаев барчани самимий кўтлаб, ҳамкор ташкилотлар вакилларига сертификатлар топшириди.

Маросимда ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети таҳдимотига бағисланган фильм намойши этилди.

...Хаяжонли дамлар. Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университетининг тантанали очилиш маросими ленталари кесилди.

— 2018/2019 йилги ўкув йили тантанали бошланди, — дейди ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети интернет

журналистика ва ижтимоий тармоклар факультети декани Нозима Муратова. — Ўқув аудиторияларининг ҳар бирда медиа маҳсулотларни узатиш, кўриш имконияти яратилган, дарс жадваллари ҳам электрон тарзида йўлга кўйилан. Талабаларимиз бакалавр босқичида 8, магистратура босқичида эса 9 йўналишида билим олади.

— Президентимиз ташкибусси билан ташкил этилган мазкур университет талабаси бўлиш насиб эттанидан жуда хурсандман, — дейди Диљшода Олимова. — Келажакда ўзбек журналистикасини жаҳонга танитадиган салоҳиятни кадрлардан бирни бўлиб етишишга ҳаракат киламан.

Очишли маросимдан сўнг меҳмонлар университетда амалга оширилган бунёдкорлик ишлари, яратилган шароитлар билан танишиди.

Тадбирда ўзбекистон Республикаси Президентининг маслаҳатчisi А.Абдувоҳидов сўзга чиқди.

Энди НТлар ҳам ўз уйига эга

Хулкар МАТНИЁЗОВА

Бугунги кунда фуқаролик жамияти ривожида муҳим ўрин тутган нодавлат-нотижорат ташкилотлар мамлакатимизда ижтимоий-иқтисодий ислоҳотлар самарадорлигини оширишга муносиб хисса кўшиб келаётir. Айни пайтда улар энг чекка худудларда истиқomat қilaётган юртдошларимиз ҳаётiga қадар кириб бориб, уларни ўйлантираётган ижтимоий муаммоларни ҳал этишда маҳаллий ҳокимият органларига камарбаста бўлаётir.

Хусусан, нодавлат-нотижорат ташкилотларнинг эҳтиёжманд қатлам вакилларига ижтимоий ёрдам кўрсатиш, хотин-қизлар

ҳамда болалар манфатини химоя қилиш, жойларда спортнинг барча турларини риҷоҳлантириш, аҳоли, айниқса, оналар ва бо-

2

Таҳлил

Олтинимиз мўл. Тилламиз-чи?

Анвар МУСТАФОҚУЛОВ

“Hurriyat” мухбири

“ОКИБАТСИЗ” ОДДАМЛАР

Асосий бойликларимиздан бирин олтин бўлгани учун бавол фаласати таҳлилини аниқ. Аммо олтин билан боғлиқ бир ҳолат борки, ундан ҳам фаласати.

Хорижга сафаримиз олдидан аэропортнинг кутиш залида иккиси йўловчининг ўзаро сұхбатига гуваҳ бўлди:

— Ие, барбири ҳам тақинчоқларигизни ечиб келмасиз-ку!

Кўйингизни кули-ю

— Кўйингизни, олсан иккита узук оларман.

— Сиз олмассангиз, мен оламан. Менинг тилларимизни кайтишда ўтказидан борасидан дегандим-ку!

— Сиз оқибатнингиз?

Бундай “окибатсизлик” аэропортларда ҳар куни, ҳар соатдаги учрашини кейинроқ билдим. Сафаримиз кариб, уйга қайтар куни мавзуда турт ўзбек аэробортни таҳтиладиган таъсисати, яна учтаси бошқа юртдошларимизни кидиргани, чоги атрофга олазаран.

— Ўзбекистонгами? Вой айланай, аёлнингизнинг кўлида биттагина узук экан. Илтимос, менинг тилларимизни ҳам ўтказиб беринглар.

Нотаниш аёлнинг нақ ёнғоқдек келадиган ўнтача тилла тақинчони тиқишишида дабдурустдан бизни хавотирга солди. Рад этишга ҳаракат қиларканимиз, “бунчалик оқибатсиз бўлмайди одам” деган дашиномни ҳам ўтишиб одик. Шу воеа сабаб аэропортда бошқа юртдошларимизни учратганимда беихтиёри кулоқ, бармоқларига қарайдиган бўлиб қолибман. Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонмаган: кули-ю кўллари мамлакатимиздан чиқишида бўм-бўш, кайтишда тақинчоқларга тўла! Даравоқ, ийол ойининг ўзида биргина Самарқанд вилояти боххона бошқармаси томонидан аэропортда мамлакатимизга нокунаний олиб киритилаётган тайлар тилла тақинчоқлар тўхтатиб колингани ҳақда бир неча марта мазлумот берди.

Кизиқ-а? Биз олтин қазиб чиқариши ва уни экспорт қилишда ишларни дунёда биринчи ўнталиқдан тушмаганимиз. 2015 йил салқам 1,9 миллиард долларлик олтин экспорт килиб, дунёда ёттинчи ўринни банд этдик.

Жорий йилнинг биринчи чора-гигда эса хорижга энг кўп сотилган маҳсулотимиз ҳам олтин бўлди — 1,3 миллиард доллар! Жами экспортнинг 40 фоизи.

3

Мақом оҳанглари, руҳи ва фалсафаси абадий

Сахна узра Амир Темур хайкалини шунинг ортидан маҳбубатли Оқсарой намоён бўлганинг йиллик тарихини бугунги замон билан ҳайратланарни даражада уйгунлаштирган. Мазкур анжумандада мен ўзим учун ўзбек халқининг нозик қалғанини янгидан англайдим ва топдим, деб ишонч билан айти оламан.

Санъат байрамининг очилишида ЮНЕСКО, Осиё халқаро фольклор ижодиёти ташкiloti, Россия, Кирғизистон Президентларининг маслахатчилари, Тоҷикистон, Қозғистон, Озарбайжон, Туркия маданият вазирлари каби мартабали меҳмонлар ҳамда мамлакатимиздаги хорижий дипломатик корпуз вакиллари иштирок этиди.

— Жаҳон халқларининг тарихий, маддий-маданият месосини ўрганиш ва тарғиб этишида бундай анжумандарнинг ўрни бекиёс, — дейди

ЮНЕСКО департаменти бошлиғи Жоти Хосаграҳар Висвервара. — Бизнинг ташкilotimiz festivallar timsolidagi энг сара маданият намуналарини ҳисобга олиб боради. «Шашмаком» ана шундай энг қадимиёт ва мўътабар санъати дурданаларидандир. Иккى минг йиллик тарихига эга «Шашмаком» нафакат ўзбекистон, балки кўллаб мамлакатларда кенг тарқалган. Шунинг учун ҳалқаро мақом фестивали унинг тарихий маданиятни тиклашдаги аҳамиятини яна-да ѿксалтириди.

— Ушбу фестиваль нафакат ўзбекистон, балки бутун Шарқ халқларининг маддий ҳаётида муҳим аҳамиятга

ега. Бинобарин, у ҳалқларнинг мадданий яқинлигини мустаҳкамлашга хизмат килди, — дейди озарбайжонлик мусика мутахассиси Фахрiddin Baxshaliyev. — Шу туфайли биз ҳам ўзимизнинг мугом санъатини дунёнгаш ташитириси ва кўрсатиш имкониятига эга бўлдик.

10 сентябрь куни дунё санъати ахлининг бош саҳнага айланган Оқсарой майдонидаги амфитеатрда Ҳалқаро мақом санъати анжуманинг голиб босорнинг яхони санъати ахамиятини тақдирлаш маросими бўлиб ўтди.

Дастлаб, фол ижоричилар қатор номинациялар бўйича тақдирланди.

Ҳалқаро ҳақамлар ҳайя-

ти иштирокчиларнинг чи-кишларини уча — «Энг яхши мақом ансамбли», «Энг яхши яхкахон чолгу ижорчиси» ва «Энг яхши яхкахон хонанд» но-минацияси бўйича баҳрлади.

Туниснинг «Al Gharbi Twins», Япониянинг «SPCP Japan» жамоалари ва Туркманистон вакили Суҳонберди Оразбердине учини ўринга лойик, деб топилди. Эроннинг «Настар» ансамбли ва хиндистонлик Устад Иқбол Аҳмат Ҳон иккичи ўринга муносиб кўрилди.

Озарбайжоннинг «Хайрати» жамоаси солисти Нигор Шабанова ва ўзбекистоннинг «Сақил» ансамбли биринчи ўринга сазовор бўлди.

Маросимида юртимиз санъат усталари ва ёш ижоричиларнинг концерт дастури ҳамда 3D проекция-музыкали ёритиши томошаси на-мойиш этиди.

Ниҳоят, ҳаяжонли лаҳзалар. Ҳақамлар ҳайяти хуло-сасига кўра, Ҳалқаро мақом санъати анжуманинг бош сорвони — Гран-при Тоҷикистон мақом академиясига берилгани эълон қилинди.

Голиб ва совирндорларга пул мукофотлари, шунингдек, анжуманинг маҳсус диломи ва эсадлик согвалари тақдим этиди. Бундан ташкири, анжуманди иштирок этган барча хорижий меҳмонларга сувенир ва маҳсус сертификатлар топширилди.

Маросимида юртимиз санъат усталари ва ёш ижоричиларнинг концерт дастури ҳамда 3D проекция-музыкали ёритиши томошаси на-мойиш этиди.

► Уюшма фаолиятидан

Ватанимиз мустақиллигининг 27 йиллик тантаналари давом этеттган шу кунларда Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси, жумладан, унинг вилоятлардаги бўлимлари томонидан кўплаб ҳайрли ишлар амалга оширилмоқда. Ҳусусан, Уюшманинг Фарғона вилоят бўлими раиси, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Муҳаммаджон Обидов раҳбарлигида фахрий журналистлар хонадонларида бўлиб, уларни халқимизнинг энг улуг, энг азиз байрами билан самимий табриклиди. Совфа-саломлар улаши.

Устозларга Эҳтиром

Алишер БОЙМУРОДОВ

Ўзбекистон ҳалқ шоири Охунжон Ҳакимов умри бўйи журналистлик қаламини ташламаган устоз ижодкорлардан. Ҳозир ҳам долзарб мавзуларда публицистик мақолалар ёзиб, ёшларга ибрат кўрсатиб туралади.

Устоз хонадонида гурунг зўр бўлди. Шеърият, журналистика, касбга меҳр, инсон одоби, ният ва қатният... Ахли қалам Йилиса, тилга олинадиган ўчирни дилорада. Ҳозир ҳам долзарб мавзуларда публицистик мақолалар ёзиб, ёшларга ибрат кўрсатиб туралади.

— Президентимиз Шавкат Мирзиёев ташабуси билан Журналистика ва оммавий коммуникациялар университети очилганидан жуда хурсандизмиз — деди Охунжон ака. — Иктидори ёш журналистлар гуркираб етишиб келаётir. Уларнинг билими, дунёкашининг қамрови кенг. Қадамлари дадил. Икод ахлини кўллаб-куватлаш борасида изчилик билан амала оширилаётган бундай ҳайрли ишлар асрларга таъсисидир.

Юшича вакиллари Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист Дониёр Эргашев хонадонига келганида устоз хажжи чөварасини бир ёшга тўлганни билан табриклила отланадётган эканлар.

— Сизларга ҳам шундай саодатли кунлар — чевараларини кўтап юриши насаб этисин, — деб дуо қўйдилар устоз. Саксон уч йиллик умрингин олтмишидан ортиғи Рӯйхонҳо аямиз билан бирга, ҳамқадамлида ўтмоқда. Бунда муболага йўқ. Тасаввур қўлининг, ҳар куни — ёзда ҳам, кишида ҳам, ёмғир-у корда ҳам қалиб ўтмоқидан бўш кўттармаларни турбий иккиси яёв сайдра чиқади. Қамида беш-олти километр йўл юриши чўт эмас. Эр хотининг бардам, бақуватлигининг босиси ҳам шундай.

— Таникини адаби публицист Абдусаид Кўчимовнинг "Hurriyat" газетасида чоп этилангашубатни мирикб ўқидим, — дейди Дониёр ака. — Унда матбуотимиздаги янги мөъззиз ва меъёрлар жуда маромига етказиб таҳлил қилинибди. Амалий тақлифлар айтилибди.

— Кўкён садоси» газетасини узоқ йиллар бошқарган Рафиқжон ака Отажонов ҳам бетоб эканликларига қарамай, журналистика масалаларида гап очдилар. Ҳамкасларимизга, айниқса, ёш қаламкашларга эзгу билдирилди.

Инсонларга, айниқса, устозларга меҳр-оқибат кўрсатиш накадар яхши. Бундай эзгу ишлар Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси фаолиятининг энг муҳим йўйалишларидан бирига айлангани эса янада кувончили.

Фарғона вилояти

Шахрисабз: мақом музейи

Мусиқачилар тасвири туширилган фриз — эрамиздан аввалин биринчи асрга таалуқли ёдгорлик. У 1937 йилда Сурхондарё вилоятининг Айротом мавзеесида олиб борилган археологик козашмалар чоғида тоғлинишади.

Чанг ва уд мусиқа асбобларини чалайдиган аблалар хайкалчалари акс этган ёдгорлик айни пайтада Санкт-Петербургдаги Эрмитаж давлат музейида сақланади. Бу каби тарихий ашёлар ўлкамизда мусиқа илми жуда кўп асрлар мукаддам шаклнангандан далолат беради.

Мақом санъати тарихи ҳақида қиммати маълумотлар берувчи фотосурат ва хужжатлар...

Буларнинг барчаси билан Шахрисабз шаҳрида ташкил

тишлаган мақом музейида танишиш мумкин.

— Музейлар маддий ва маънавий меросни асрар, уни авлодлардан авлодларга етказишига хизмат килади, — дейди Ўзбекистон Республикаси маданият вазири ўринбосари Камола Оқилова. — Мақом музейига кирган киши мақомининг қандай шаклнангани, қандай турлари борлиги, унинг тарихи қандай бўлгани, ижоричалири кимлар экани, уни ижро этишида қандай мусиқа асбоблари ишлатилгани, умуман, мақом тўғрисида тўлиқ маълумотга эга бўллади. Муассаса беш бўлмидан иборат. Биринчи бўлим мусиқа тарихи, деб номланади. Чунки Ўзбекистон худудида мусиқа

Санкт-Петербургдаги Эрмитаж давлат музейида сақланади. Музейимизга унинг кўчирма нусхаси кўйилган. (ЎЗА)

санъати мақом билан боғлиқ. Буни ўлкамиздан топилган тарихий осори-атиқлар исботлаб турибди. Масалан, зардуштий

лик дини билан боғлиқ остандонлар. Уларда арфа мусиқа асбобини чалайдиган аёл тасвириланган. Бу ёдгорликнинг асл нусхаси

давлат томонидан қўллаб-куватлаш чора-тадбирлари тўғрисида" ги карори имзоланганига якнада бир йил бўлади. Ҳужжатда соҳани риҷоҳлантириш учун турдош корхоналарга қатор имтиёзлар берилган. Жумладан, 2017 йилнинг 1 октябринада юридин шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар томонидан кимматбахо металлардан заргарлик ва бошқа буюмлар ишлаб чиқарилади. Марказий банк ҳузуридаги Кимматбахо металлар агентлиги томонидан белгиланган лицензия асосида амалга оширилиши, давлат асиллик даражасини белгилаш палатасининг рўйхатдан ўтказиш гувоҳномаси бекор килиниши белгилаб кўйилди. Шунингдек, 2020 йил 1 январгача тикорат банклари Президентимизнинг 2017 йил 10 августдаги қарорига мувофиқ кимматбахо металларни сотиш борасида кўшимча қиммат солиғи ва давлат мақсадли жамғармаларига мажбурий ажратмаларни тўлашдан озод этиди.

Заргарлик буюмлари ишлаб чиқарувчилар ўз маҳсулотларини сотишдан, жумладан, экспорт қилишдан бўшайдиган маблагларини ишлаб чиқарувчилини реконструкция килиши ва модернизациялашга, шунингдек айланма маблагларини тўлдиришига мақсадли йўналиштган холда акция солиғи ва кўшимча қиммат солиғи тўлашдан озод этиди.

Хуласа, имтиёз ҳам, эътибор ҳам бисёр. Аммо ҳали-ҳамон айрим фуқаролар хориждан хуфиёна — контрабанда йўли билан тилла тақинчларни ташиштган экан, бу муммога янада жиддийроқ эътибор қартиши ва уни ҳал этиш чора-тадбирларини тезлаштириш керакка ўхшайди.

Йўқса, орамизда "оқибатсиз" одамлар кўпаяверади.

Самарқанд вилояти

Олтинимиз мўл. Тилламиз-чи?

вун, 49 миллион долларлик қурилиши ишлатиладиган ва синтетик бўёклар, 23 миллион долларлик шоколад импорт килингани афус билан қайд этилганди. Ағсусланарлиси шундаки, биз айтадиган тилла тақинчлар масаласи — норасмий импорт. Деярли барча уни шахсий буюм, тақинчлар сифатида тарифлайди ва олиб киргач, ичи бозорда пуллайди. Расмий хисоботларда бу хисобга олинмайди ва кўзга кўринмаган ҳолда иштиётишимизга зарар келтираведи. Гап тахминан 10 миллионлаб (эҳтимол, бундан ҳам кўпир) АҚШ доллари миқдоридаги хорижий валюта четга чиқиб кетар экан.

Рўйхатларда йўқ

Биламизки, ҳар қандай мамлакат иқтисодиёт ривожи экспорт ва импорт ўртасидаги тавофутта ҳам боғлиқ. Қачонки, экспорт миқдори импортидан кўп бўлса, иқтисодиёт гуллаб яшнайди. Юртимиздан амалга оширилаётган маҳаллийлаштириш дастуридан мақсад ҳам шу — хорижидан келтирилаётган маҳсулотларни ўзимизда ишлатишадиган визуалар ижорси, бу борада тармоқлар ва худудлардаги ишларнинг ҳақоний ҳолати таҳдидли таҳдидли.

«Агар экспорт билан импортини кечиб-китоб қилимас эканмиз, биз олдимизга кўйилган визуалар ижорси, бу борада тармоқлар ва худудлардаги ишларнинг ҳақоний ҳолати таҳдидли таҳдидли. Ҳудуд шу йиғилишда бир йилда 20 миллион долларлик кир ювиш кукуни, 13 миллион долларлик атири со-

тиб, тайёр маҳсулот шаклида бир неча баравар қимматига харид килинишига чек кўйиш. Ҳудуд шу кулиги ҳолат тилла тақинчларга ҳам тегишили. Одамлар хориждан тақинчлар олиб келятилмаси, демак ўзимизда бундай маҳсулотларни тайёрлаш саноати аброр ҳолатда.

Шоирнинг ташбехи ёдга тушади: дарёнинг бўйида култум сувга зор!

Бир йилча аввал Тошкент Ко-

рея Республикасининг заргарлик буюмлари ишлаб чиқарувчилари асоциацияси вакилларининг учрашуви бўлиб ўтганади. Мехмонлар Тошкентда заргарлик буюмлари ишлаб чиқарувчи улкан корхона филиалитини ўйлуга кўйиш имкониятларини ўтказиши таъсида. Бу иш йўлга кўйилгач, нафакат ичи бозорни таъминлаш, балки экспорт кириш режалаштирилган эди. Негадир ўша лойиҳа ҳақида кейинчалик бошқа гап

► Нұқтаи назар

Бугун вазирлик, идора ва ташкилтларнинг матбуот хизматлари фаолияти ривожланмоқда. Шунга ҳәёттій әхтиёж мавжуд. "Хәши матбуот котиби – ташкилотнинг ярми" деган замонавий нақл пайдо бўлгани ҳам бежиз эмас.

Ахборот соҳаси эркинашиб, сўз эркинлиги кузатилаётган, янги тенденциялар кучалётган, давр қўяётган талаб ва мажбурият залвори ҳам тобора ортаётган бир пайтда бу жиҳат яққол кўзга ташланмоқда.

Лазиз РАҲМАТОВ

журналист

"Жамият" газетаси томонидан "Ўзбекистон ҳаво йўллари" миллий авиакомпанияси матбуот хизматининг суст ва самарасиз иши кескин танқид остига олингач, хизмат рахбарининг таҳририят ходимларига дўй-пўписа ва босим ўтказгани, оқибатда унинг ишдан кетганига кўп бўлгани йўк. Бу ҳолат, айниқса, бошқа ташкилтлар ахборот хизмати ходимларини сергак торттирганини.

Очиқ тан олиш керак, бугун Ўзбекистонда матбуот котиблари иши коникали эмас. Қайсики вазирлик, кўмита, идора ва ташкилот фаолияти оммавий ахборот воситаларида танқидга учраса, энг аввали, шу ташкилотнинг матбуот котиби бошида калтак синмоқда. Янын, кутимаган танқиднинг олдини ололмагани сабабли бош айбордга чиқарилмоқда. Ҳатто айрим ҳолларда раҳбарларнинг ўз матбуот котибига "ёвкараши" ёки "масофа сақлақ муюмлада бўлиши" тафаккур кобигини узок йиллардан бўён үраб олган кўркув пардаси ҳамон сўтилмаганини кўрсатади.

Хўш, матбуот хизматлари тўлақонли иш юритиши учун зарур ресурс ёки имкониятларга эгами? Ортаётган масъулити ва иш ҳажмига нисбатан ходимлари сони ва саломиги, моддий таъминоти ўсаяттими? Бугун оммавий ахборот воситалари ва килларни қайси вазирликнинг матбуот котибини яхши таниди ва яқин алоқа ўрнатган? Уларни ишга тайинлаш ва рағбатлантириш тизими қанчалик пухта ишлаб чиқилган?

Сир эмас, бугун аксарият матбуот котиблари ўрндошлик асосида иккнича унтача жойда ишлайди. Биз таниган-билган маҳоратли матбуот котиблари телевидение, радио, газета-журналларда ёки интернет нашрларида кўшимча тарзда фаолият юритади. Улар бир жойда "ўтириб қолиши"ни, ижодий жараёндан чешилди кетишини хоҳламаслиқдан ташкари, маоши яхши лавозимдан воз кечинши ҳам истамагиди. Бу асосий куч ва диққатни жамлашга тўсик бўлаяпти, табиийки, ташкилот матбуот хизмати ишига салбий таъсир ўтказапти.

Ийрик ташкилтлар, тижорат банклари матбуот котибларининг иши, сал бошқачароқ шаклланган. Уларга ижодий ходим деб эмас, балки ўзи «нон еб турган» муассаса хакида танқид чиқмаслигини кафолатлаш сифатида қаралади. Бу ташкилтлар хайриҳо нашрларга ўйлардан реклама ёки бошқа тарғибот ишлари учун ажратидан маблагларни гўё танқид ёмғиридан асрорчи ўзига хос «соябон» деб билди. Масалан, «Агро банк» ёки «Ўзсаноатқуришишбанк» АТБ билан кўп миллионли шартнома имзолаган, обуна ўюштиришга ёрдан берган бирор газета бу банк хакида жойлардан келадиган ҳар қандай танқидий маколани пастки тортмасига солиб кўяди. Аксинча, реклама, табрик бермаган, обуна бўлмаган ташкилотларни газеталар аяб ўтирамай, савалаб қолиши ҳам мумкин. Ҳар иккни ҳолатда ҳам увол-савоби матбуот котиби зиммасида бўлади.

Яна бир очиқ манзара бор. Бугун адади кўп мини сонли марказий газеталарда чиқмаган танқид "kun.uz", "xabar.uz", "qalampir.uz", "asr.uz" каби интернет нашрларида ёки ижтимоий тармокларда ўзлон қилинмоқда. Шу сабабли вазирлар ва бошқа амалдорлар энди ўзи ва ташкилоти учун асосий "хавфли манзил"ни ижтимоий тармоклар ва интэрнет, деб билимкоқда. Қандай йўл тутмок керак?

Ахборотларни давлат ва хўжалик бошқаруви органининг расмий сайтига тез жойлаштириши ва уларни ўз вақтида янгилаб бориш, интернет тармогидаги веб-ресурслар, шу жумладан, ижтимоий ва мобиљ тармоқларни ривожлантириши ишларидан сезилари сусткашлар кузатилмоқда. Шундай шароитда профессионалик ҳаминкадар бўлиб турган чоғида туман хокимлари ўз профилини очаётган ходимга тўғри маслаҳати бориси, жойлаштираётган материалларининг сифати ва хатосиз чишики учун кўмаклашиши зарур.

Аксарият матбуот котиблари эса вазир журналист матбуот сўраб мурожаат килса, биринчи галда «расмий сайтилизни кўринг» дейди. Бу ҳам иш бермаса, иккни энлик хат билан расмий мурожаат килишини сўрайди. Аслида айб уларда ҳам эмас, шундай талабни қўйган раҳбарида.

Айрим матбуот котиблари ташкилоти ҳакида "тасдиқланмаган

тўғрисида" қарори эълон қилинган эди. Үнда давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг ахборот хизматлари мазкур орган раҳбарига бевосити бўйсундаган мустақил бўлинма сифатига белгиланган. Аммо амалда аксарият идораларда матбуот котибларига раис ўринбосарлари, раис ёрдамчиси ёки бошқа бошқармалар раҳбарлари «агалик» қиласи.

Бу ҳам етмагандай, ҳанузгача кўплаб матбуот котиблари жамоатчилик билан алоқалар бўйламири таркибида қолиб кетмоқда ва бевосита бўлим раҳбарига бўйсундирildi.

«Кўрсаткичларни» ва ўзича тамға қўйган "маҳфий" маълумотни ошкор килишга ҳукуки йўклигини айтиб, журналистлардан қутимоқда. Үз навбатида, журналистлар бундай материалларни вазир маъкуллашни кунлаб, ҳатто ойлаб кутиб қолмоқда.

Хатозилига ва қоғозбозликлар матбуот котибларига мавжудлигини шубҳа остига қўйибигина қолмай, ОАВ билан муносабатларни салбий ўзанга солиб, мураккаблаштириди. Шу тарпица "бумеринг эффекти" содир бўйлаб, бирор кун ўзи тадбир ёки анкуман ўтказганида журналистлар "хатсиз" лаббай демаса, аттанглаб қолаёт.

Вазир омма олдида нутк ирод қиласи экан, ҳар сабаби сўзининг аксадоси ва эргата келтиражак оқибатни ўйлаб, албатта, матбуот котиби билан хисоблашиши, маслаҳатлашиши ўрини.

Раҳбар ёки мутасаддининг жамоат олдиаги нутқида ҳар қандай чегарадан чиқишилар кейинчалик унинг каръесига, ижтимоий мавқеига тузытиб бўйласи зиён етказиши мумкинлигини ёхтингни ўзи қайта-қайта тасдиқланмоқда.

Хим тадбирларни эслай олмаямиз. Дарҳақиқат, матбуот хизматлари ўртасидаги ҳамкорлик ниҳоятда паст даражада, бошлари бир жойга бирикмаган.

Аста-секин таъсири кучли, имконияти юкори ташкилотлар матбуот хизматларининг бир ташкилот манфатини бошқасидан устун кўйши, холислик тамойлининг бузилишига сабаб бўлмоқда.

Баззи матбуот хизматларида оммавий ахборот воситалари билан яқин ҳамкорлик ўрнатиш мақсадида хайриҳо журналистлар доирасини шакллантириб бориши, уларни ахборот (матбуот учун хабар, болнети, пресс-релиз ва шу кабилар) билан таъминлаш ишлари яхши ташкил этилмай, ўлда-жўлда қолиб кетмоқда.

Вазирлар Махкамасининг юкорида қайд этилган қарорида идораларга ахборот хизматлари фаолиятини самарали ташкил этиш учун замонавий маддий-техник базасини шакллантириши бўйича «Ўйл ҳариталари»ни ишлаб чиқиш вазифаси юкландиган эди. Аммо кўплаб матбуот хизматлари ҳатто эскироқ ви-

“Дардларимизнинг давои шофийси ёлғиз ўкумок ва ёзмоқдур”

► Таклиф

Янги ўкув ийлида Ўзбекистон журналистика ва оммавий коммуникациялар университети тантанали очилди. Бунга куруқ кўл билан бориб бўлмайди. Кўқон маданияти тархи давлат музейи ҳазиналар Фондидаги қимматбаҳо экспонат – 1914 йил Запрелдаги тадбиркор Обиджон Махмудов илк бор ташкил этган босмахонада Ашуралли Зоҳирий мухаррирлигига чоп этилган "Садои Фарғона" газетасининг Марғилонда маҳсус нафис ипакдан тўқилган оқ, ҳарир шоҳига босилган биринчи сони. Орадан бир юз тўрт йил ўтган бўлса-да, газета ёрқинлигича сақланиб қолган.

Муҳаммаджон ОБИДОВ

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган журналист

"Садои Фарғона"-нинг шу кунгача сакланиб қолаётган сонларини кўздан кечириб, XX аср бошидаги сиёсий, ижтимоий-маънавий мухит ҳақида тасаввурга эга бўламиз. Газетанинг илк сони тарихи олимлар таъкидлашича, 100 нусха оқ шохи матога ва 1500-1700 нусха қоғозга босиб тарқатилган. У Фарғона вилоятида (уша йиллари Фарғона вилояти таркибида хозирги Наманган, Андикон вилоятлари хам бирликда бўлган) чиккан илк миллий газетади.

"Садои Фарғона" газетаси бош мако-ласида шундай дейлиди:

"Газетадан максадимиз албатта тижоратида ишлаб тарқатлантарида, умуман ишламаётган котибларни эса тетикил ва хушиялганда махбурни кепаради.

Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Лекин тарихий қимматта эга саройнинг нақшинкор дивор, устун, шештоқларига музей экспонатлари атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Лекин тарихий қимматта эга саройнинг нақшинкор дивор, устун, шештоқларига музей экспонатлари атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Лекин тарихий қимматта эга саройнинг нақшинкор дивор, устун, шештоқларига музей экспонатлари атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

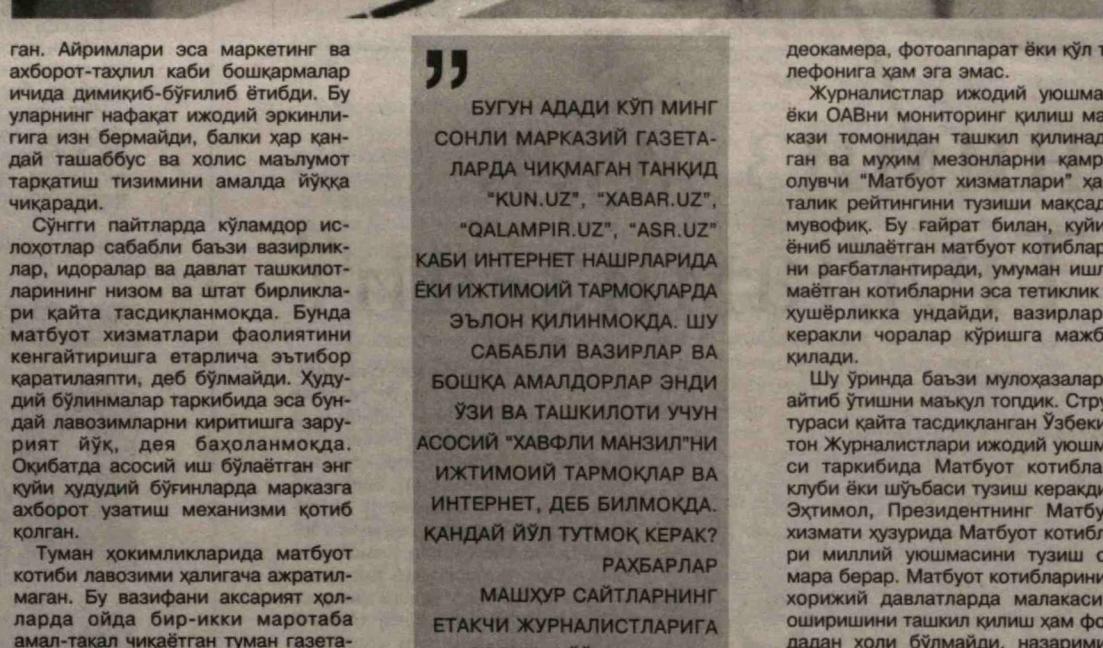
— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

— Музей Фондидаги 47,5 минг экспонат бор. Аммо кўргазма залларда атаги иккни мингга яқин кўйилган холос. Бино Кўқон хони Худоёрхоннинг саройи бўлган ва табиийки, унинг хоналари кўргазма қўйиладиган музей зали эмас, — дейди бош сакловчи Акромжон Яхъев.

Матбуот котиби ким ўзи?

БУГУН АДАДИ КЎП МИНГ СОНЛИ МАРКАЗИЙ ГАЗЕТА-ЛАРДА ЧИКМАГАН ТАНҚИД "KUN.UZ", "XABAR.UZ", "QALAMPIR.UZ", "ASR.UZ"

» Огохлик

Бугун мамлакатимизда ҳар қочонгидан ҳам күра ахборот хавфисизлигини таъминлаш устувор вазифага айланып жатыр. Сабаки, жаҳон интернет тармогида эзгуликдан күра ёвузликка "хисса күшиш"ни бош мақсадига айланып жатыр. Ассоциацияның тарифи этиш бўлган айрим гурухлар ва каналлар, ўзганинг шахсий ҳаёти, шаъни ва қадр-қимматига пурт етказишни, обрўсизлантиришни мўлжал қилган веб-муалифлар сони ортмоқда.

Ҳар ишда тартиб бўлиши лозим. Интернетдан фойдаланганда ҳам

Мафтұна МИРЗАЕВА

Шубҳа йўқки, бундай хурухлар дастидан кўплаб мамлакатлар, айнича, одамлар моддий ва маънавий зарар кўриб, руҳияти шикасталанып жатти, онг учун шуруни бузғунчи хаёллар банд этиши оқибатида ҳар хил кўнгилсизликларга дуч келиб, турли хукукбизарлик ва жинонларга кўл урайтганлар ҳам йўл эмас. Бузғунчиликлар ортида эса албатта, авомга кўринмас, яширин кучлар — "манфаатдор томонлар" борлиги табиий. Чунки улар макон ва замон билмас худуд — интернет тармоги оркали дунё ахолисининг онгига таъсири этиш курол-яроғдан кўра анча самарали ва тежкамкор усол эканини яхши билади.

Ахборот хавфисизлиги ҳар бир мамлакатнинг бугуни ва келажак тараққиёти учун фоят зарур эканлигини мутараққиёт дунё алла-қачон англаб этган.

Шу муносабат билан Вазирлар Маҳкамаси-нинг интернет тармогида ахборот хавфисизлигини таъминлаш тизимини янада тақомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида ғариб қабул қилинди. Мазкур қарор доирасида Ўзбекистон Республикаси қонунчилиги билан тарқатилиши тақиқланган ахборот мавжуд интернет тармоги веб-сайтидан ва веб-сайт саҳифаларидан фойдаланишини чеклаш тартиби тўғрисидаги низом тасдиқланди. Низомга кўра, эндиликда таъқиқланган ахборотни тарқатадиган бутунжакон интернет тармоги ахборот ресурслари реестри юритилиб, мазкур реестрга кирилган веб-мэнзиллардан фойдаланиш чекланади.

Шунинг учун ҳар бир веб-сайт ёки веб-сайт саҳифасининг эгаси, жумладан, блогерлар ҳам интернетдада ўз ахборотини оммага тақдим этишдан аввал унинг тўғрилигига ишонч ҳосил қилиши, жойлаштирилган ахборотнинг нотўғрилиги аникланган тақдирда уни дарҳол ўчириб ташлаши шарт.

Эслатиб ўтамиш, фойдаланишини чеклаш фақат идентификация маълумотлари Реестрга кирилган интернет тармоги ахборот ресурсларига нисбатан татбиқ этилади ва чеклаш чораларини кўриши идентификация маълумотлари Реестрга кирилгандан кейин ўн иккиси соат мобайнида амалга оширилади. Шундай ахборот ресурслари

аниқланган тақдирда, марказ тегиши холоса тайёрлайди.

Навбатдаги, иккича босқичда аникланган ахборот ресурслари оқирилди марказ холосаси ҳамда Оммавий коммуникациялар соҳасидаги эксперт комиссиясининг қарори билан реестра кирилтилади.

Сўнгти, учинчи босқичда эса ваколатли орган — Ахборот технологиялари ва коммуникацияларни ривожлантириш вазирилиги ушбу ресурсларни чеклаш бўйича ташкилиятни тадбирларни амала оширади.

Савол туғилади. Ҳўш, қандай ахборотларни тарқатган веб-сайт ёки веб-саҳифаларга нисбатан чеклов ҳазоси кўлланилади? Аввало, Ўзбекистон Республикасининг мавжуд конституциявий тузуми, худудий яхлатигини зўрлик билан ўзгарттириша давлат эттаётган веб-сайтлар ёки блогерлар саҳифаси фаолияти чекланади. Шунингдек, уруш, зўравонлик ва терроризм, диний экстремизм, сепаратизм ва фундаментализм foяларини тарғириш киглан; давлат сири бўлган маълумотларни ёки қонун билан кўрикланадиган бошқа сираларни ошкор этган; миллий, иркӣ, этник ёки диний адабат кўзгатувчи, фуқароларнинг шаъни ва қадр-қимматига ёхуд ишчанлик обрўсига пурт етказгиз, уларнинг шахсий ҳаётига аралашшига йўл кўйилган ахборотлар ҳам таъқиқ реестиридан ўрин олишига бўлади.

Табиикик, гиёвандлик воситалари, психотроп моддалар, прекурсорлар ва порнографияни тарғириш киглан виртуал мансизлардан фойдаланиш ҳам чекланади.

Аммо акли жойида, воқеа-ҳодисаларни тўғри англай оладиган инсонлар ҳам айни касалликка чалинганига нима дейсиз? Ўзини бироз эҳтиёт килса бўларди? Шунда бу юкумли касаллик унинг онгига кириб олмасми? Бунда ҳам бир чегара, меъёр бўлиши керак эмасми?

Шайтонни қувган одам

» Криминал

Пул ўлсин-а, ҳар ерда қози бўлмай. Кўлингда ақчанг бўлмаса, ишинг битмайди. У эшикдан бу эшикка бош сукб сарсон бўлмай дессан, берасан! Лекин ўзинг ҳам ўша жиноятга шерик бўласан. Аслида-ку, бошка йўли ҳам бор: пораҳурликни йўкотиш учун навбатдаги ҳаракат бошланган шу кунларда шунака кўзи тўймайдиганларни тегиши жойга айтиб, адабини бериб кўйиш мумкин. Фақат идорама-идора сўз-сўрқ бериб юришга вақт топсанг бўлгани. Ишларимни битириб берадиган одам топилса, олса олсин шу уч-тўрт минг зормандани, дейдиганлар ҳам бор. Ана шулар коррупциянинг тегирмонига сув кўяди-да...

Миршук МИРГАЗОВ

Жиноят ишлари бўйича Тошкент шаҳар суди суд маслаҳатчиси

Шодмон шунака эринчок, навбат кутгандан кўра, пора бериб, ишини тез битирадиганлар учун хожатбарор бўлиб чиқди...

Почта ташувчилик унинг жонига тегди. "Курьерлик билан бирорининг бирни иккиси бўлганим ўзи? Бу ёғи "олаҳуржин" гарданига тушган бўлса... Бир йўлни топиш керак..."

Бўзчининг мокисидай катнайвергач, борган ташкилотларнингдан озми-кўтми таниш ортирасан, улар билан ош-қатиқ бўлсанг, вакти келиб, кунингга яраркан. Шодмоннинг нотариал идорага ҳат ташиб юришини эшитган кўшнининг илтимоси жонига ора кирди. Сўнг бу устомоннинг илтимосиу, ҳужжатини кўтариб келадиган қариндошруғи кўпайди. Васият, мерос иши билан бўғлик даста-даста ҳужжатлару охири кўринмайдиган ўртоқлари топилиб келаверди. Нотариал идорада ўтирганларнинг эса Шодмондан ҳам бошка ташвиши кўп. Аммо иш чўзилган пайтларда унинг ичини ит тирнайди: тезроқ битса ваъда килинг "сокка" кўлга тушса! Бир ёғон иккинчисини бошлаб келганидек, кора кимлиши мингдан уч миллион сўмгача

Унинг ёдига корейс таниши — Егор тушдию тилла топган девонадек илжайб, унинг "хужха"-сига қараб чопди.

— Сен айтган ҳужжатларнинг "подделка"сини яаш осон эмас, — деди Егор қийик кўзларини пиритраби.

— Нима демокисан, нархингни ошиярпсанми? — сўради Шодмон.

— Айтавер, қанча бўлади?

— Бланкалар эзлик, мухрлар юз — обрўсига қараб.

— Кўкми?

— Албатта-да!

— Хўп, бошлайвер, — деди у ҳозирор, чўнгага калпая бошлагандек дадилланиб, — оласан сўраганинг!

Бир неча кундан сўнг, марказлашган ФХДЭ архиви, "Ал-Вард" ҳамда "Диёра сервис коммунал" хусусий ўй-жой мулқдорлари ширкатлари, "Мумтоз Бегим" МФИ бланкаларини ва нотариуслар — Т.Қаюмов, Т.Усмонов, М.Абдуқодирова, X.Казакбаев, X.Максумовнига ўхшаш мухрларни яратиб олди. Уларнинг имзоларини ҳам аслига ўхшатиб, ўзи кўйди. Карабисизи, энди булаш Шодмоннинг сориги сигирига айланди: ҳар бирдан юз мингдан уч миллион сўмгача

"сокка" келиб турди. Ҳат ташувчи эрининг кунда-кун ора қўнжи тўлиб келишидан хотини билдики, унинг қўлида пул ўйнаяпти. Сўраса сир бой бермайди:

— Узумини егину боғини сўрама!

Одамзотнинг қорнидан аввал кўзи тўйисин экан. Акс холда инсофни бутунлай унутиб, босартурасини билмай қоларкан. Сўзимизнинг тасдиғи учун Шодмоннинг килган ишларини бир санаб чиқсан: Яшнобод тумани 1- давлат нотариал идораси нотариуси С.Гаффоровага топширилган 2011-2013 йиллардаги 39 мерос ишидаги 72 ҳужжатни қалбакилаштирган. Кейин Олмазор тумани 6- давлат нотариал идораси нотариуси К.Саиповага мурожаат қилган. Унга топширилган 25 давлат реестридан ўтган мерос ишида 79 ҳужжатни сохталаштирган.

Унинг нафси борган сари ўтконга айланди. Аммо негадир аста-секин ҳаловатидан айрилиб, вахими босадиган бўлиб қолди. Бекорга эмас экан. Кимdir

унинг ишларидан воқиф бўлиб, тегиши жойга хабарини берган, шекили, ахийи борар манзили аниб бўлди.

Жиноят иши очилди.

"Ўтириб чиқди". Чиққандан сўнг яна — эски "касб"нинг хумори тути. Гадор бир эшикдан ўтгучча деганлари шу-да! Ниҳоят иккичи марта ҳам шу ишнинг ортидан жазо тўрига тушди. Кейин нима бўлди дейсизми? Жазо муддати тугди, туткунилдидан чиқди, нафсига асир бўлиб қолаверди. Букири гўр тўғирласин экан-да! Акс холда бу исла учинги марта кўл урмасди.

Кизиги, бу гал у чап елкасидаги шайтонни кувишига журъат топди ўзида. Ўз ихтиёри билан айбини бўйнига олди-да, ариза берди. Балки бунга бузилиш арафасига келиб қолган оиласи сабаб бўлгандир? Балки жиноят жазосиз қолмаслигини англаб етгандир? Нима бўлгандана ҳам яна бир иллатнинг илдизи киркилди, жамият бир товламачидан кутулгандай бўлди. Бу гал саккиз йилга.

«Kiki-challenge» эпидемияси

» Луқма

Кўча-кўйда чиройли, ярашган кийим кийганни кўрсан ҳавас қиласиз. Кинолардаги қаҳрамонлар, танини санъаткорларнинг кийиниши, хатти-харакатларига тақлид қилишинга айтмаса ҳам бўлади. Бу инсонга хос одат. Ҳатто фарзандларимиз болалигиданоқ ота-онасига ўхшашга интилади, тақлид қиласи.

Аммо акли жойида, воқеа-ҳодисаларни тўғри англай оладиган инсонлар ҳам айни касалликка чалинганига нима дейсиз? Ўзини бироз эҳтиёт килса бўларди? Шунда бу юкумли касаллик унинг онгига кириб олмасми? Бунда ҳам бир чегара, меъёр бўлиши керак эмасми?

Барно МЕЛИҚУЛОВА

ЎзА мухабири

«Kiki-challenge» эпидемияси» бизнинг ўртиимида ҳам ёпирилиб кирди. Бу танини санъаткорларнинг кийиниши, хатти-харакатларига тақлид қилишинга айтмаса ҳам бўлади. Бу инсонга хос одат. Ҳатто фарзандларимиз болалигиданоқ ота-онасига ўхшашга интилади, тақлид қиласи.

Ихтиомий тармокларда ўзининг сифати, тайёрланиши, сакланishi, фойдаси каби жиҳатларга эътибор қарашади. Аникрги, онг бу каби маълумотларни "фильтр"дан ўтказади. Аммо маданиятимиз, миллий тафаккуримизга бериладиган озукани нега қаламаримиз, эртага келажакимиз, фарзандларимизнинг тақлидига салбий таъсири кўрсатмайдими? Ахлоқсизлик, кўр-кўрона эргаши, тақлид қилиши каби бажариш мумкинлигини англайтади.

Бу кўнгилхушлик, кайфияти кўтариши, шунчаки раксга тушиш эмас. Балки кўр-кўрона кимгандир тақлид қилиши ва маданиятимизнинг бир кўринишидир. Бунинг ортида ахлоқсизлик бор, деметтанимизнинг сабаби, ушбу кўшикинг сўзлашига бориб тақлайди. Уни куйидагича таржима килдик:

Кики мени севаснин?

Сен ким билансан?

Сен мени ўч қачон ташлаб кетмайман, деб айтгандинг.

Мен сени хоҳлайман, сен менга кераксан,

Ва мен ҳар доим сен билан кўришишга тайёрман...

Артистларимизнинг ахволи шу бўлса, бошқалардан нимани кутамиш...

Дилфуз: ...ҳамма нарсанинг жой, вакти, жавоби бор, ўзбекона тарбия, маданиятга умуман тўғри келмайди.

Ўзбекистон худудида энди авж олаётган бу «касаллик» бошқа идораси расмий сайтида «Ўсмир ёшлар автомобиль воситаларида пайдо бўлди. Боадилья-демонте Монте шахри хукуки маъофаза қуловчи идораси ўзининг расмий твиттерига мазкур фрешмоб оқибатида вафот этган ёки жароҳатланганларга оғарнишни ўзининг мазкур фрешмоб оқибатида вафот этган ёки жароҳатланганларга оғарнишни ўзининг мазкур фрешмоб оқибатида вафот этган ёки жароҳатланганларга оғарнишни ўзининг мазкур фрешмоб оқибатида вафот этган ёки жароҳатланганларга оғар

Журналистика нинг эшигидан кирганимга, қалам ушлаганимга қарийб ярим аср бўлиб қолди. Бир вақтлар бу машақатли касбнинг қаттиқ ногига гоҳ чўчиб, гоҳ ўйга ботиб кўл узатган ёш ижодкор сифатида устозлар хизматини эрталабдан кечгача чопқиллаб бажариб юрган, орзулари куртак ёзётган навқирон қаламкаш эндилида сочи оқарган, қалам ушлагандаги кўллари титрайдиган мўйсафидга айлануб ўтирибман.

Файзи ҲАЙДАРОВ

КИСМАТ

Гоҳида дўстларим, таниш-билишлар учрашувларда менга: "Нега журналистикани таниладингиз, бу касбни эгаллашиниз болаликдаги орзу-хаваснинг шарофатими?" — деб сўраб қолишибди. Уларга ҳар доим бир хил жавоб қайтараман: "Журналистика мени ҳайтнинг ўзи бошлаб кирган. Колаверса, бу Аллоҳнинг буоргани, пешонамга битилгани шу бўлган..."

Тўғриси, журналистикани орзу ҳам қўлмаганим. Ўрта мактабни тутгатганимдан кейин кишлек фуқаролар йигини қошидаги кутубхонада мудир бўлиб иш бошладим. Тақдиримда битилгани шу экан, деган ҳаёлга бориб, Тошкентдаги Низомий номидаги педагогика институтининг кутубхонашуносига факультетига сиртдан ўчишга кирдим. Эрталабдан кечгача кутубхонадан ўтириб, одамларга китоб тарқатиш ва уларни яна қайтариб олиш билан шугулланардим. Бўш вақтларимда бадий китобларни варалдирмади.

Бир куни кишлого мизда катта тадбир бўлди. Тумонат одам тўпланди. Таникли санъаткорлар ҳаяхонли томошалар кўрсатишибди. Табриклар, олишишлар селдай ёғилди. Жамоа ҳўжалиги раиси Йўлдош Қаюмов (раҳматли) анча севиниб: "Бир мухбир бўлмади-да, газетага ёзиб чиқарди", деб қолди. Раисни курсанд кимломчи бўлдим. Кўлимдан келганча қоғоз коралаб, вилоят газетасига юбордим. Ҳафтанинг охирида газетанинг тўртчини саҳифасида "Қишлоқда ҳаяхонли таддир" сарлавҳали хабар босилиб чиқди. Ўша куни раҳбарлардан раҳмат ёшитиб, кайфиятим анча кўтарилиб юрди. Шу баҳардан кейин кўлимдан қалам тушмай қолди. Вилоят ва туман газеталарининг ҳар икки-уч сонидан бирда тагига "Ф.Ҳайдаров, жамоатчи мухбир" деган имзо билан мақолаларим босилиб турди.

Бадий асар конун-қоидаларидан бутунлай беҳабар бўлсан-да, ўзимни анча саводли, оқу корани таниган одам хисоблаб, ҳикоя ўзишга киришдим. Икки кун ичидаги "Тақдир" деган нарса бино бўлди. Бундай ўқиб карасам, ёқмади. Йиртиб ташладим.

ЯРАДАН КЎТАРИЛГАН ХАРОРАТ

Шу орада кўнглими хира қиладиган воқея юз берди. Доим итлар билан ўчакишиб юрадиган кўншнимиз "Йўлбарс" лақабли кучнумизга катта ўроқ отди. Чархланганим ёки учи ўтирик эканми, жоноворнинг бикинидан бир қарич жойини ўзиб олиби. "Йўлбарс" ётиб қолди. Кон эса тўтковсиз оқяпти. Додлаб юборишимга оз юрди. Икки ҳафта даволадик. Конни тўтхатдик, дори суртдик. Шу воқеадан таъсиrlаниб, кўлимга яна қалам олдим. Қоғоз коралаб, тепласига "Йўлбарс" деган сарлавҳа қўйиб, газетага жўнатдим. Таҳририятдан: "Ўз устингизда кўпроқ ишланг, изланинг..." деган мазмунда қисқа жавоб олдим.

Бу иш менинг эмас, фақат ёзувчиларнинг кўлидан келаркан, деган ўй-ҳаёлга бордим. Анча маҳал қалам ушламай кўйдим. Тушкун кайфийт бутун вужудимни эгаллади. Фақат кўнглим курғур ўйғок. Яна қалам олгим келаверади. Юрагимнинг туб-тубида яхши ҳикоя чиқиб колишишга ишонч гимралайди. Ниҳоят, каттароқ қоғоз қораладим. Ҳар бир жумлани, ҳар бир сўзни "игириг"дан ўтказиб, яна туман газетасига юбордим.

Орадан уч ҳафта вақт ўтди. На оғзаки, на ёзма жавоб бор. Умидимни уздим.

ЭШИК ҚОҚКАН КИМ ЎЗИ?

Эртаси куни кутубхонаним эшиги очи-ли, останада қора костом-шим, оқ кўйлак кийган салобатли бир одам пайдо бўлди. Айвони кенг шляпаси тагидан чиқиб турган қора жингалак сочи унинг ҳали анча навқиронлигини билдириб турарди. Куоқ киприларига кўмилган ўтириб кўзлари синовчан бокади.

— "Гуноҳ"нинг муаллифимисиз? — деди у салом-алиқидан кейин.

дан қолмагин. Хурмат-иззат билан ишга ўтишида хислат кўп...

КИТОБНИНГ ОРАСИДАН ЧИККАН ОДАМ

Эртаси куни таҳририятнинг икки табакали кўкимтир дарвозасидан кириб бордим. Бир учи дарвоза олдидан бошланиб, иккичи учи тўғридаги баланд бинонинг тагига кириб, кўздан йўқоладиган узун, сувлари шарқираб оқадиган бе-

— Бу кишини ишга қабул қиласиз, — деди Эрғаш Ғуломовга мени кўрсатиб. — Институттуда ўйиркан, кутубхонада ишларкан, китоблар ичидаги юртасида.

Юрагимнинг энг чукуб тубидан кўзимга дунёдаги барча аёб зотининг энг улуги, энг акллуси бўлиб кўринаётган Атомист Аҳадовнага ташаккур тўйгуларни ёғилди. Унинг пастки лабининг бир четидан осилиб турган нўхатдай қора холи, узун, буғдой ранг юзига яратгани ва пешонасида тўзғиб турган сочлари, ҳатто, қисиб боғланган қизигул гулли зангори рўмоли ҳам кўзларимга мұқаддас кўринди.

— Табриклийманд, — деди Эрғаш Ғуломов ташқарига чиқишимиз билан. — Адабий ходим вазифасига қабул қиладиган бўйдик. Эртадан ишга киришин...

Ўша тонг отишни пойлаги чиқдим. Бозимни ўйку эмас, орзу-хаёл, ўй эгаллади. Гоҳ мухаррирга, гоҳ Атомист опага ич-ичимдан раҳмат айтаман. Улар гўр бир етимга нега бунчалик фамхўрлик кўрсатишибди? Уларнинг яхшилигини қаҷон қайтараман? Бу Аллоҳнинг иноятими? Отам арвоҳи бошимда ҳарч уриб турибдимикан? Мени ўз бағрига тортаётган омад,

“

"БИР МУХБИР БЎЛМАДИ-ДА, ГАЗЕТАГА
ЁЗИБ ЧИҚАРАДИ", ДЕБ ҚОЛДИ.

РАЙСНИ ХУРСАНД КИЛМОКЧИ
БЎЛДИМ. КЎЛИМДАН КЕЛГАНЧА
КОФОЗ ҚОРАЛАБ, ВИЛОЯТ ГАЗЕТАСИГА
ЮБОРДИМ. ҲАФТАНИНГ ОХИРИДА
ГАЗЕТАНИНГ ТЎРТИНЧИ САҲИФАСИДА
"ҚИШЛОҚДА ҲАЯХОНЛИ ТАДДИР"
САРЛАВХАЛИ ҲАБАР БОСИЛИБ
ЧИҚДИ. ЎША КУНИ РАҲБАРЛАРДАН
РАҲМАТ ЭШТИБ, КАЙФИЯТНМ АНЧА
КЎТАРИЛИБ ЮРДИ. ШУ ҲАБАРДАН
КЕЙИН КЎЛИМДАН ҚАЛАМ ТУШМАЙ
ҚОЛДИ. ВИЛОЯТ ВА ТУМАН
ГАЗЕТАЛАРИНИНГ ҲАР ИККИ-УЧ
СОНИДАН БИРИДА ТАГИГА
"Ф.ҲАЙДАРОВ, ЖАМОАТЧИ МУХБИР"
ДЕГАН ИМЗО БИЛАН
МАҚОЛАЛАРИМ БОСИЛИБ ТУРДИ.

муваффакият унинг руҳан кўллаб-куваттасининг шарофатимикан?

Эртаси мени яна мухаррирга ўзи кутиб олди. Жамоа билан танишишири. Девори дарвоза билан туташган биринчи хонага бошлаб кириб, иш столимни кўрсатди.

Хонада бўлим мудирлари Раҳмон Жўраев, Асад Дилмуродов ўтирикаркан. Уларнинг ёнида, учничи столда адабий ходим бўлиб иш бошладим. Раҳмон ака анча кекслайб қолган. Кўзи анча охизлигидан бир вақаф қозони катта ҳарфларда беш-олти қатор жумла билан тўлдиради. Кўпинча материялларни аввал коғозда пишитиб ёзмасдан тўғридан тўғри машинчаки қизга айтиб ҳам турдиди. Асад Дилмуродов эса кирчиллаган йигит. Бир йил мукаддам Тошкент давлат университетининг журналистика факультетини тутгатган. Кутганимдек, биринчи материалим бўлим мудири, масъул котибига мухаррир "чиғириғ"дан яхши ўтмади. Жумлаларни чизиб, ўзgartириб, кўлмуга қайтариб беришиди. Уни кайтадан ишлаша мажбур бўлдим.

Бир куни Бешкон кишлогоди яшаттаган машҳур маккожӯхорикор Ҳамро Очилов хақида "Кафтағи тупрок" деган очерк ёздиди. Эрғаш ака эримасдан очерк ёзди.

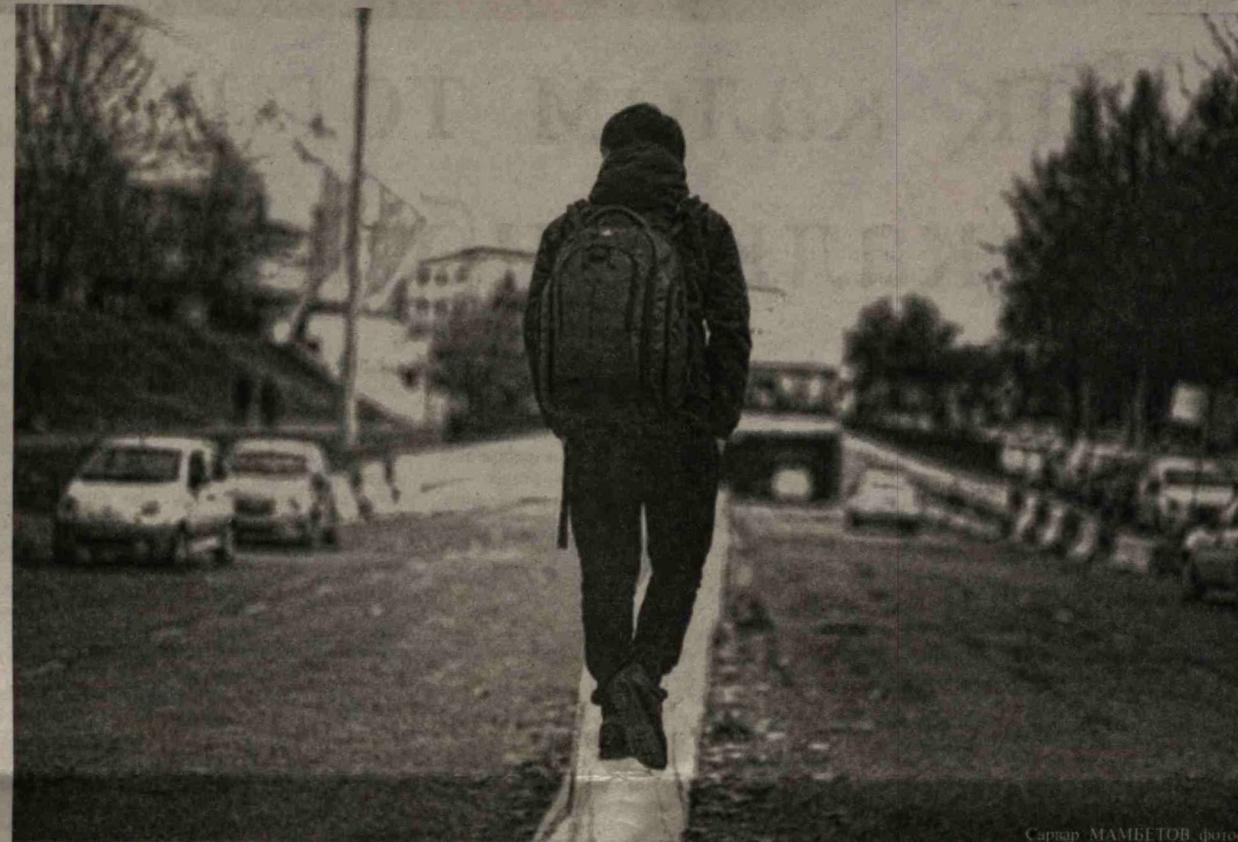
— Очеркингиздан ҳакиқий публицистиканинг худи келиб турибди, — деди қуониб. — Ҳархамонингизнинг ички, ташкини кўйиғасини яхши чизибиз. Тасвирилар ҳам ишончли. Яхши берилган. Кўйин инсон чехрасини ёритади. Илҳом эса ижодкор қалбига мажбул шуди.

Атомист Аҳадовнага иккайлининг кискача таржимаи холимиз билан танишаркан:

5-8 ўринни кўлга киритган спортчилар ҳам 1250 АҚШ доллари миқдорида муюфотландилар.

— Яқинда Индонезияда ўтказилган Осиё ўйинларида Ҳабек кураши бўйича бахсларда ўз вазн тоғифамдаға финалгача этиб борган эдим. Аммо якунда иккичи ўринни ғуломовга оғизматни махаллашдилар. Турнир финалида ортошадиларимиз Бекмурод Олтибоев билан олишувда Шерали полвон Жўраевнинг кўли баланд келди. Якунда у биринчи ҳалкаро турнирнинг бош сорнини кўлга киритди. Турнир финалида ортошадиларимиз Бекмурод Олтибоев билан бирга 50 000 АҚШ доллари миқдоридағи мукофот пули ҳам топширилди. Иккичи ўрин соҳиби Бекмурод Олтибоевга 25 000 АҚШ доллари наисиб килди. Бронза медалини кўлга киритган Россия вакили Аслан Камбиев ва тоҷистонлик полвон Темур Рахимовга эса 10 000 АҚШ доллари учун сертификатлар топширилди. Шунингдек,

«Қаламимни тортиб ололмайсиз!» Кекса журналистнинг хотираларидан

Сарвар МАМБЕТОВ, фото

— Ҳа.

— Мен туман газетасининг мухаррири Эрғаш Ғуломовман.

— Ҳуш келдингиз.

— Сизни таҳририятга ишга таклиф этгани келдим. Эртага таҳририятда, хонамда кутаман. Рози бўлсангиз...

— Отам ўндаи деяпсиз?

— Однингиз солиб бормоқчи бўла-жис...

— Ҳудо асрасин.

Бир оз ийманиб ичкарига кирдим. Об-лодерди ака аваб тилла тишларини яр-киратиб ширин жилмайди. Кейин ўрнидан иргиб турди-да, кучоини катта очди.

— Чин дилдан кутлайман, Газетада жуда катта ҳикоянгиз босилибди. Энди бир "ювасиз".

Бутун вужудим кўзга айланниб, газетага ташландим. Учнинчай саҳифа тўлиқ менини. "Гуноҳ" сарлавҳали ҳикоянгиз чиройчи турди. Хонадан қандай чиққанимни билди. Ҳоламни бузилди. Ахир бирорнинг эшигига ялиниб, ёлвориб, иш сўраб бормаясан. Таклиф этилган жой-

— Бор гапни айтидим.

Бирдан энамнинг кўзлари чараклайди. Калта, ажин анча барвакт мурхини бос-ган сўлғин юзлари бир-икки силкини кўди.

— Нима деяпсан? Нега қийналиб қоларканим? Ҳудога шукур, оғайнилар, кўни-кўнилар бор. Ёлғизлатиб кўйишмас. Болам, энди баҳтинг очилибди. Кара, одамларга керак бўлсан. Ахир бирорнинг эшигига ялиниб, ёлвориб, иш сўраб бормаясан. Таклиф этилган жой-

— Келишингиз яхшилини даражада, — деди у. — Демак, рози бўлибисиз. Бер едра ниманидир ўрганасиз, ниманидир ўргасиз. Каламинизни чархланади. Элга таниласиз. Кетдик, партия қўмисигаси боради. Мағкура котибаси Атомист Аҳадовнага учрашамиз. Шу кишининг чиғиригидан ўтиб, оқ фотоҳасини олсан-гиз...

— Тартиб-таомил шунака.

— Таҳририятдаги бўш иш ўринга мендан бошча яна бир кишини таклиф этишган экан.

— Иккакаламиз Эрғаш Ғуломов бошлигидаги котибаси кирин-кетни кирдик. У йўғон гавдаси ўзиға яратгаш, жилмайтиб турдиган, истараси иссиқ аёл экан.

Атомист Аҳадовнага иккайлининг кискача таржимаи холимиз билан танишаркан:

— Кашшоқларидан кураш сийилларида кураш асосан томошабинлар куршовида кум ёки чим устида ўтишилган. Кеиничалик гилам устида бел олиш одат тусига кирди. Ушбу миллий спорт туримиз ўшлар тарбиясида ҳам мурхим аҳамият касб этади. У ўшларни мард, жасур, ватанпарвар, она ўртуга садоқат руҳида тарбиялашга мурхим восита. Колаверса, вояга етадиган фарзандларимизни, жисмоний ривожлашишида ҳам катта ўрин турди.

Она заминимиздан этишиб чиқкан курашчилари мурхимнинг миллий урф-одат ва кадриятлари кайта тикланади. Кураш ҳам ана шу сайди ҳарқатларни натижасида ҳамаро ареналарга чиқди. Бинобарин, Президентимизнинг 2017 йил 2 октябрдаги "Кураш" миллий спорт тури маркази" ташкил этилди. Курашчилар ва уларнинг мурхимларини мурхимларга бўлган ҳ

